

De aegro melancholia hypochondriaca laborante / [Johann Christian Mentzel].

Contributors

Mentzel, Johann Christian.
Albinus, Bernhard, 1653-1721.
Universität Frankfurt an der Oder.

Publication/Creation

Frankfort-on-Oder : C. Zeitler, 1684.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/e9g5qt39>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

AUSPICE DEO

Ex

DECRETO

GRATIOSISSIMI MEDICORUM ORDINIS

IN ALMA HAC VIADRINA

SOLENNITER

DE

ÆGRO MELAN-

CHOLIA HYPOCHON-
DRIACA LABORANTE,

PRÆSIDE

DECANO SPECTABILI

DN. BERNHARDO ALBINO,

PH. & MED. DOCT. hujusq; PROF. PUBL. ORD.

FAVORE PATRONO ac PRÆCEPTORE SMO

æternum colendo,

PRO LICENTIA

SUPREMOS IN ARTE MEDICA

HONORES

LEGITIME ADIPISCENDI

IN AUDITORIO MAJORI

Ad diem X. Octobr. Anno dñi MDC LXXXIV.

Horis ante- & pomeridianis

JOHANNES CHRISTIANUS MENTZELIUS,

Berolino-Marchicus,

Disputabit.

Francofurti ad Viadrum,

Ex Officinâ **CHRISTOPHORI ZEITLERI.**

AUGUSTI
SERENISSIMI atq; POTENTISSIMI
ELECTORIS BRANDENBURGENSIS,
&c. &c.

^a
CONSILII STATUS INTIMIS,
ILLUSTRIBUS atq; EXCELLENTISSI-
MIS DOMINIS,

DNO. FRANCISCO de MEINDERS,
DNO. HÆREDITARIO IN HEINERSDORFF, BEH-
LENDORFF, KAKENAW, TASDORFF &c.

DNO. PAULO Fuchs!

DNO. HÆREDITARIO IN MALCHAW &c.

DNO. JOHANNI FRIDERICO RHETIO,
DNO. IN KLISTOW &c.

SOLIDIS DOMUS BRANDENBURGICÆ
COLUMNIS, MÆCENATIBUS OPTIMIS,
MAXIMIS,
DOMINIS SUI BENIGNIS-
SIMIS,

Hanc Dissertationem Inauguralem

piâ manu

facram facit

humillimus Cliens

Johannes Christianus Mentzelius.

ILLUSTRES atque EXCEL-
LENTISSIMI DOMINI,
Domini Benignissimi,

E Museo, in quo ab aliquot an-
nis latueram, egressurus, VESTRAS EX-
CELLENTIAS adire non fuisssem ausus,
veritus ne idem mihi, quod oculo à
longo tempore tenebris incluso subito aprican-
ti, contingeret, nisi ille, cui ut obediam pietas
ubet, hoc quicquid est chartacei muneris ILLU-
STRIBUS VESTRIS NOMINIBUS inscribere jusisset.
Offero

Offero Vobis primos meorum studiorum fructus, non oblaturus, nisi scirem Vestrum favorem levidensi huic muneri pretium additurum. Sacras vobis facio laborum meorum primitias patriæ commodo dicatas, quod persuasus sum à patriæ Patribus illas non repudiatum iri. Benignè igitur VIRI ILLUSTRES, Disputationem hanc Inauguralem, & qui illam offert, humillimum clientem Vos accepturos indubiè auguror, & hoc fretus augurio, ut id fiat, intrepidè sed devotè supplico. Suscipiatis igitur illum, qui eâ, quâ potest humilitate, Vestram ambit gratiam, devotè rogo. Et ut VOS MÆCENATES OPTIMOS MAXIMOS in Patriæ emolumentum incolumes servet SUMMUM NUMEN supplex veneror.

*Illustrium & Excellentissimorum
Vestrorum Nominum*

Devotissimus Cliens & Cultor
Johannes Christianus Mentzelius

I. N. D.

PROOEMIUM.

Rudem fuisse priscorum vitam, infandæ Deorū vanitates, dum quisq; pro suo ingenio numina adoptabat, produnt, innumera iis dicata fana & delubra, festi dies, sacra, ludi, ritus hos Deos geniosve sine lege sine ratione cultos fuisse ostendunt. Quod quilibet vel metuebat, vel sperabat, id supersticiosâ veneratione Diis annumerabat. Lacedæmone non Metus tantum, sed Mortis etiam & Risus, aliorumq; id generis affectuum, fana fuisse Plutarchus auctor est; Vitulinam, lætitiæ Deam, impensè coluere Romani, & Timorem cum Pallore cane & ove placarunt, 12 calend. Januarii Angeroniâ, ut angores hominum pelleret, Voluptatæ celebrabant. Athenæ Pudori & Misericordiæ, Contumeliæ & Impudentiæ aras erexerant. Qui affectus imperio præmere debebant, illi affectuum jugo colla non solum subdebant, sed iis ceu Diis famulabantur; adeo cæca superstitio hominum mentes depravabat, & sapientum animos agebat transversos! Ut tamen verum fatear, vix invenio majori ratione aliquid inter Deos fuisse relatam animi affectibus, hi sunt qui mentem captivant, qui copori nocent, qui ex homine non hominem faciunt, qui cum dominantur, inaudita metamorphosi è sapientibus stultos, placidis furibundos, hilaribus tristes faciunt, adeò ut his divini quid subesse, non sine ratione illi, qui illorum naturam nesciebant,

bant, fuerint suspicati, solet ad τὸ θεῖον recurrere populus, cum rerum non assequitur causas, sed quid quæso animi perturbationibus obscurius? ipsam rationem sui compotem esse non sinunt: quos transversos non rapit ira, furor ille brevis? quot non excæcat amor? necat odium? quid spes & metus non designant? quot non sunt, quos securitas & desperatio perdidere? quot non in summo leguntur extincti gaudio? quot ob infortunii magnitudinem vitæ pertæsos non reddit tristitia, ut continuo & vivant & moriantur? velint nolint his moderari nesciunt affectibus, hi sunt qui terris imperant, ut ita non sine ratione delubra ipsis dicasse videatur antiquitas. Quod licet Christiana fides improbet, veræ philosophiæ irrisui sit, id tamen inficias iri nequit, abditam esse affectuum cognitionem, & si quid aliud hoc certè vix profundâ attingi posse meditatione. Afficiunt corpus, commovent mentem, toti homini imperant, intima, quam illorum habemus, conscientia scientiæ officit, ita ut inter Christianos non desint qui aliquando, quemadmodum in profundè melancholicis, Dæmonem concurrere velint. Cum igitur in eo verfer ut Disputatione solenni, ordinariis examinibus collophonem imponam, in similibus aliquid tentare volui, morbum contemplaturus, qui mentem non levi inficit labe, quiqve à prædominantibus passionibus animi nomen sortitus est, Non illi delubrum, sed disputationem dicabo, non cæca devotione venerabor, sed ad rationis obrussam examinabo, non victimis sed medicamentis placabo. Ansam observationes Domini Præfidis practicæ dedere, quæ mihi sequentem morbi historiam suppeditarunt.

THESIS I.

Juvenis 23 circiter annorum, rei literariæ addictus & intemperantiori diætæ deditus, anno 1680. circa Septembrem ex animi mœrore incidit in melancholiam hypochondriacam, quæ, exquisitis illudendo medicamentis, diu illum afflixit, donec paululum refocillatus, symptomata remisere quidem, non tamen intermiserunt. Anno 1681. eodem mense recrudit malum, si unquam, jam certè, atrocitate vix credibili, in lecto se commoventem spasmus excruciat, si quando in plateis subito respiciebat, quasi Medusæos, ut in fabulis est, conspexerit vultus, rigidum fiebat caput, & denuo flenti nescium. Pedibus convulsis corpus humi quandoque prosternebatur,angebatur circa præcordia, cordis palpitationes crebræ, magnæ & molestæ erant. Æstium hypochondriorum intensum frigus quandoque præcedebat, alvus adstricta cum murmuribus & rugitibus intestinorum. Liene mirè tumido difficillimè respirabat. Vigiliis molestas turbulentis insomniis infamis excipiebat somnus, ut dormiens sæpe subito è lecto exsiluerit, crudelibus anxitatibus ceu furiis exagitatus. A somno caput grave erat, cum insigni totius lassitudine. Omnem ferè perdiderat memoriam. Totos dies quandoque plorabat, vel ad minimum, absque manifesta causa, valde contristabatur. Aliquando plane meticulosus erat, & licet persuasus esset, sibi nihil inde periculi fore, à metu tamen temperare nequibat. Animo commotus extra se positus, quasi extasin patiebatur, facie pallidâ obrigebat, ex intervallo incondita incipiebat loqui, aut verius murmurare; cum sibi redditus esset omnium ignaruserat. In osium medullis se quandoque dolores percipere conqverebatur. Sudor est foetidissimus, urina varia.

Multiformis symptomatum, quâ morbus hic se ostendit, varietas Melancholiam hypochondriacam nostrum atterere ægrum indicat. Ut omnia eò, quò recensita sunt ordine, relegam: Quandoque spasmos horrendos epilepsiæ persimiles gignit, notante id accurato observatore *Thom. Sydenham Dissert. ad Guilielmum Cole p. m. 481.* Maximas de cordis angustia quærimonias recenset *D. Sennert. prax. med. lib. 1 part. 2. cap. 12.* Hypochondriorum in latere præsertim sinistro quem cordis dolorem vocant perpetuò inculant *F. Platerus prax. med. Tom. 1, cap. 3.* Cordis subinde fit palpitatio & quædam quasi suffocatio. *N. Piso de morbis cognosc. & curand lib. 1. cap. 23. p. 86.* illius tremor & palpitatio cum insigni oppressione conjuncta est *Thom Willis de pathol. cereb. sive de morb. convuls. c. 11.* Maximi circa hypochondria æstûs meminit *Hier. Fabr. ab Aquapendente l. 1. c. 48.* Alvus semper adstricta est, & pigra sua deponit excrementa. *N. Higmorus in Dissert. de Affect. Hypochondriaca p. 112.* Lien in quibusdam inflatur & intumescit. *Senn. prax. med. l. 3. part. 5. sect. 1. c. 4.* Ipsa quoque respiratio difficilis existit. *F. Sylvius tract. 7. de Affect. Hypochond. §. 17.* Vigiliæ in primis post mediam noctem plerisque molestæ esse solent. *W. Hoferus Herc. Med. lib. 3. c. 3. p. 200.* Post mediam noctem evigilant, duabus vel tribus horis vigiliis continuatis, alii denuò obdormiunt, alii verò dormire nequeunt, & si obdormiant, reliqua noctis pars insomniis transigitur *L. Riverius prax. med. lib. 12. c. 5.* Memoriam prorsus abolitam dicit *Hoferus.* Delirant absque febre cum mœrore & timore, idque non continuo, sed per notatu digna intervalla *Sennerto.* Præter metum ac mœsti-

mœstitiã affectum hunc testantur cruditates, acidi ructus, æstus in præcordiis &c. *Pisoni*. Copiosum, fœtidum putridumqve emittunt sudorem *Hoferus in append. consil. 17*. Quæ circa hypochondriacorum urinam notat *Thom. Sydenham in Dissert. Epist. ad Guil. Cole*, ut apponantur digna sunt: Ægri inquit, urinam subinde reddunt planè limpida, adinstar aquæ è rupibus scaturientis, idqve satis copiosè, quod quidem ego sigillatim percontando, in omnibus ferè didici signum esse pathognomicum eorum affectuum, quos in maribus hypochondriacos, in feminis hystericas appellandos censemus. Atqve in masculis nonnunquam observavi, quod mox ab excreto lotio coloris citrini (imò proximo ferè temporis momento) violentiori aliquo animi motu, derepentè percussi, statim urinam crystallum claritate æmulantem magna copia & impetu diu continuato ejecerint, eo usqve se male habentes, donec urina pristinum colorem induerit & paroxysmus simul evanuerit. Quæ singula cum miserè nostrum quoque affligant ægrum, certè Hypochondriacus erit. Recensent Auctores adhuc alias malorum Iliades, atroces & periodicos dolores, scotomias, vertigines, cogitationum æstus, imaginarias morborum suspiciones, animi deliquium, nauseam, vomitus, ventriculi dolores, aurium tinnitus, partium extremarum stuporem & formicationis sensum, salivam multam, famem auctam, depravatam, vel imminutam, sed illa unanimi Practicorum consensu, in omnibus non apparent omnia, sed quamcunqve corporis partem infederit, symptomata parti illi convenientia, producet, & quod *Charemon apud Aristotelem probl. sect. 3. §. 16.* de vino id nos de hypochondriaco malo dicere possumus. Malum Hypochondri-

acum sese pro moribus utentum applicat. Unde *Ephem. Germ. Nat. Curios. anno 1. Dec. 1. obs. 63* Hypochondriacus symptomata gravissima octuaginta simul & semel infestantia numerabat.

III.

Melancholiâ hypochondriacâ his symptomatibus infestati laborare dicuntur, quod melancholiam ex hypochondriis ortum habere, & ex causa in hypochondriis genita excitari antiquitus putaverint. Et cum viderent plurimos esse, qui obstructione mesenterica, aut alio hypochondriaco laborent affectu, qui tamen nequam sint melancholici, & vice versâ multos, qui affectione hypochondriaca non detinentur, esse melancholicos, illorum affectum Malum hypochondriacum, Affectionem, Passionem hypochondriacam; horum verò melancholiam nominarunt, utroque verò affectu concurrente Melancholia hypochondriaca nuncupata fuit, adeo ut illud hoc sit generalius. *πάθος φουώδης* i. e. Affectus flatulentus, sive flatuosus appellatur. *Ætius tetrab. 2. sermon. 2. c. 9.* Arabes illum nomine Mirachix vel Mirachialis describunt, quod velint ejus causam in Mirach, i. e, ventre inferiore sive abdomine contineri, ut illius linguæ periti affirmant. Tartareorum morborum albo illum inscribunt Chymici, dum Tartarum hypochondriorum nominant. Alii veteribus incognitum fuisse, alii ab illis Morbi resiccatorii titulô descriptum contendunt *Prosp. Martianus in magno Hipp. lib. 2. de Morbis Sect. 3. p. 146.* atque etiam *νόσος ἀνασπνῆς* nomine Hippocrati innotuisse affirmant. Noster æger cum melancholicus sit, & malo hypochondriaco laboret, Melancholia hypochondriaca affici dicendus. Germanicè *Ein Milchsichtiger* oder der die Milchbeschwerung hat.

IV.

Postquam ostensum est, qualis sit morbus, dum ad causarum scrutinium me accingo, eruditorum monumenta multo me reddunt incertiores, quam prius eram, majorem enim hic reperias diversitatem, quam Proteus lusit unquam, vel coloratus spectatur chamæleon. Duplicem melancholiam hypochondriacam, quarum altera melancholico terreno humori sanguinisque fæci, altera bili quæ vel ex terrena sanguinis fæce supra modum incalescente & ex usta, vel bili flavæ suos debeat natales, statuit *Johan Fernelius de Partium Morb. & Symt. lib. 6. c. 8. p. 305.* vel pituitam, vel melancholicum terrenum ab humore atrabilario ortum incusat *P. Grulingius Med. pract. lib. 3. p. m. 310.* Diocli vel alii cuiusdam, quod cibum frequenter evomant, & circa ventriculum percipiatur æstus, ab inflammatione ventriculi ortum habet, recensente *H. Mercuriali lib. 1. c. 9. p. 45.* Galenum inflammationem in ventriculo, & sanguinem in parte inflammata crassiores & melancholicum, quæ fuliginosa evaporatione à ventriculo in cerebrum elevata sequatur affectio hypochondriaca & melancholica, incusare scribit *H. Fabr. ab Aquapendente lib. 1. c. 48. de Melanch. Hypoch.* Non semper, sed interdum ab oris ventriculi inflammatione fieri vult *Amatus Cent. 4. cur. 4. & 5.* vitiosam ventriculi constitutionem referente *Willisio* culpatur *Higlmorus.* Apostema frigidum incusat *Avicenna.* Vaporem melancholicum cerebro communicatum, spiritusque animales inquinantem & obfuscantem (hac voce usus, quod peculiarem aliquam occultam & incognitam esse dispositionem humoris melancholicam generantis, quæ, cum proprio nomine exprimi nequeat, impuritas & nigredo dicatur, cum *Platero* judicet) mœrorem-

remque & tristitiam excitantem habet *Sennertus prax. Med. lib. 1, p. 2. c. 12.* ab intemperie sicca, cum aliqua caliditate sine affluxu, sed cum obstructione deducit *Rondeletius meth. curandi morb. c. 42.* ab effervescentia humoris biliosi & pituitosi in variis glandulis parati oritur *Fr. de le Boe Sylvio prax. med. append. Tractat. 7. §. 222.* Ab aëre & aëre evaporationibus *Fabr. ab Aëre dependente l. 1. c. 48. p. m. 136.* A spirituum animalium ἀναζία *Th. Sydenham in dissert. epistol. ad Guil. Cole p. 458. & 465.* A portione quadam fæculentiori, materiâ scilicet terrestri & sale fixo constante in liene à sanguine per arterias depositâ, affectio producitur *Th. Willisio pathol. cerebri cap. 11.* Ab austeritate & aciditate nimia *Cardilucio in notis ad praxin Chym. Hartman. c. 130.* Ab exsiccatione partium, earumque potissimum, quæ naturali facultati inserviunt dependet *Prosp. Martiano in Magno Hippocr. lib. 2. de Morb. Sect. 3. p. 146.* A retentione stercoris liquidi in hypochondrio, quod cum urina ire erat solitum, amentia hypochondrica oritur *Joh. Bapt. van Helmont in tract. de Humor. Galen. cap. 4. §. 13.* & quem non tot eruditorum in diversa abeuntium sententiæ redderent incertum? suo quemque abundare video ingenio, longè tamen à me illa absit iniquitas, ut nil rectum putem nisi quod ipse dixerim, id solum precor, ut & meo mihi abundare liceat ingenio.

V.

Æger noster à Parentibus atque Præceptoribus ab ipsis incunabulis libris invigilare coactus, jam à longo tempore assiduis, quales ætas ferebat, meditationibus, spirituum fecit jacturam, quibus dum sanguis paulatim orbatus successivè crassior atque terrestrior factus fuit, nec vita sedentaria concessit, ut hoc damnum legitimus

mus corporis refarciverit motus, quin potius nimia illa quies ania fuit multarum in corporis solidis partibus obstructionum, unde remora humoribus jam tum segniter motis injecta, retentumque in corpore quicquid crassum & terrestre spirituosioribus & meditatione & insensibili transpiratione consumptis; & sine dubio alimenta non semper fuere euchyma & eupepta, sed qualibus passim pueri fabis videlicet, lentibus, brassica, caseo, carne sale vel fumô induratâ, horariis fructibus, cerevisia valde tenui, &c. aluntur, chylus, quem dederé, crudus exercitiorum defectu ulterius non fuit incisus, nec vitium primæ concoctionis correxit secunda, sanguinisque temperamentum paulatim crassius & terrestrius factum est. Cum ingenium à labore proclive ad libidinem sit, & senex Terentianus adolescentulum potare flagitium esse neget, hic Juvenis ex Ciceronis consilio voluptatibus paruit, dedit aliquid temporis ad ludum ætatis, atque ad inanes hæc adolescentiæ cupiditates, jam vinis calidioribus cerevisiisque crassioribus repletus, vel insomnes traduxit noctes, vel iis oppressus totos stertit dies, atque sic aliud ex alio, ut ferè fieri solet, fluxit malum, modò sanguinis sopitæ fermentationes, modò plus justò auctæ, modò ille balsamico spirituosoque liqore orbatu, tot reciprocationum procellis attritus, in vappam abiit, capiti mortuo simillimus. Non satietas, non fames, nec aliud quicquam quòd naturæ modum excedat, bonum. Et somnus & vigiliæ, utraq; modum excedentia malum. *Hippocr. Sect. 2. aph. 4. & 3.* suo tempore dixit. Nec sola crassities ex illegitimo rerum non naturalium, sic dictarum, usu fluxit, sed jam acidis, jam austeris, acerbis, falsis, acribus hesternæ crapulæ incommoda deliniturus, sanguinis crassities tot humorum superaddidit varietatem. Exemplo prorsus

non inaudito, nam humorem melancholicum, id est terrestrem adstringentem & austerum esse, videbis apud *L. Foubertum lib. de feбри quartana c. 8. p. 319.* Per os hypochondriacum excrevisse humorem tenuem saporis acris & acerbi ad instar vitrioli *L. Riverius obs. comm. Cent. 1. obs. 74.* & passim apud alios videre est. Circa septembrem, quando æstus æstatis evocato humido sanguinem magis exsiccaverat & minus fluidum fecerat, succedente aëre nonnihil frigido, poris leniter obstipatis multifarii humores, ut corpus lædant, aptiores facti fuerunt, hæc quippe anni mutationes quid valeant notavit *Hipp. Sect. 2. aph. 11. 12. 13. 14. &c.* Ita disposito corpore, animi moeror accessit, seu languor ille ingratus, pulvis debilis & lenti auctor, cor quasi coarctans, & dum sanguinem quasi congelat, toti corpori suam communicat frigiditatem. Passio inquam animi, quæ huic sanguinis diathesi, illum vel *Salomone teste prov. 17.* exsiccando, ultimum addit complementum. Passio hunc morbum producere apta non solum, sed etiam illius pathognomicum signum ita *F. Sylvius prax. med. append. Tract. 7. §. 183.* Virum factâ bonorum jacturâ, metu ne damnum illud superare potuerit, continuis anxietatibus & sollicitudinibus, in hanc tristitiam morbosam incidisse refert. *Hippocrates verò Sect. 6. aph. 23.* Si metus atque moeror longo tempore perseveret, melancholicum est signum, pronunciat. Quantum enim in nos sex rerum non naturalium usus queat vel lippis & tonsoribus notum, & *Tachi* exemplum apud *Ælianum* initio libri quinti de varia historia id disertè significat. *Tachus* Ægyptius inquam, donec usus est vernaculo victu, & frugaliter vixit, omnium hominum fuit sanissimus. Postquam verò ad Persas venit, & in illorum luxum delapsus est, cum non posset ferre insolentiam ciborum

borum vitam in dysenteria transegit & luxuriam cum morte commutavit. Et certè

Si tibi deficient Medici, Medici tibi fiant

Hæc tria: mens hilaris, requies, moderata diæta Frustraneus exquisitorum medicamentorum usus, altè radicum morbum domare nescius, caput hoc mortuum difficillimè fore correctionis jam in limine nobis ingeminat, cum ab iis morbus non curatus sed sopitus duntaxat esse dicatur.

VI.

Eodem insequentis anni mense recruduit malum, quod uti mirabile, ita quotidianum. Ut jam taceam plures morbos phasibus lunæ auscultare, alios certo anni tempore vel oriri, vel redintegrari, vel ingravescere, alios esse periodicos, notiora sunt quàm ut recenseri debeant. Periodicum tale incrementum & decrementum & in melancholicis observatur, delirium periodicum proponit *Sal-muth. cent. 1. obs. 63.* Dolores hypochondriacos menstruos eodem ferè die singulis mensibus redeuntes, notatos videbis *Ephem. Germ. Dec. 1. ann. 4. & 5. obs. 140.* Quidam sub canicula quotannis vastestaceum se credebat, finito mense ad mentem sanam & solita officia reversus. *T. Barthol. hist. c. 1. p. 257.* Nobilis Flammineus circa dies caniculares plane maniacus, accedente bruma tristitia metu & silentio detentus fornaci perpetuo affixus, per totam septimanam vix unicum verbum protulit *Ephem. Germ. Dec. 1. ann. 2. obs. 151.* Quantæ efficacæ sit, quem spiramus, aer, jam olim in aphor. Sect. 3. dixit Hippocrates, in cuius aphorismo 22. autumnalibus morbis adscripsit melancholiam, & memorabilis est observatio *D. Joh. Jac. Wenceslai Dobrzenski de Negroponte Ephem. Germ. Dec. 1. anno 2. obs. 66.* quando scribit: Adverti igitur, quod planè eadem die, quâ in Tyroliterra motus suum principium sumpsit, illi, de duobus loquitur hypo-

chondriacis (apud quos satis quietè per aliquot menses causa morbifica dormitabat, derepentè quasi classico à spiritu illo mundi dato, excitata) miserè torqueri cœperunt, primaq; die, h. e. illa ipsa qua terra motus incepit, accidente ipsis antehac insolito, nempe uterq; deliquio, post vertigine, tandem stupore membrorum cum summo timore sui laborare cœperunt. Ab eorū die usque ad finem ferè anni varias exacerbationes, unus quidem majores, tanquam miles in hoc morbo inveteratus, alter minores perpeti coacti sunt, non obstantibus quibuscunq; etiam optimis de more adhibitis remediis &c. Jam ergo viso illo diario-historico, à quo exacerbationes illæ subterranea referebantur, conferebam illas cum afflictionibus duorum istorum DD. Patientum, & revera nulla dies aberat, ubi non illi, aut de anxietatibus notabilioribus, quàm aliis diebus conquerebantur. Maximam quoque partem in aerem redundabit culpa, quod in Messina familiaris sit morbus hypochondriacus, uti videre est apud Thom. Barth. epist. cent. 1. ep. 51. Nempe ita obtinet, cum terra toto orbitæ suæ intervallo, si illam moveri velimus, aut vario aliorum accessu recessive siderum, si quiescere dicamus, dum sunt vel apogæa vel perigæa, sol est vel aphelius vel perihelium, radiiq; ejus vel magis vel minus obliqui, aliis atque aliis vicinior facta, alium recipiat ætherem, facile fit ut idem aer, qui cum antea optimè conveniebat sanguini & humoribus, alio æthere prægnans ipsos commoveat & agitet. Fiat id in sanguine terrestri heterogeneis humoribus referto, quantas ille non dabit turbas? Factum id est in nostro ægro, in quo sopitum malum recurrens eadem sequenti anno materia ætherea resuscitavit, ita, quod hætenus latuerat, recrudit malum, & cum toto illo tempore sanguis crassior factus majorem contraxerit quasi situm, illius majorem jam esse ferociam & atrocitatem non est quod miremur.

VII.

De intolerabilibus spasmorum cruciatibus lamentatur æger, quos quandoque in hâc affectione horrendos gigni, epilepsiæ perfimiles, videsis apud *Thom. Sydenham. Diss. epist. ad Guil. Cole p. m. 451.* & hujus rei notabile in hypochondriacâ affectione detento, cui abdomen contrahebatur cum maximè molestâ & dolorificâ partium contentarum omnium contorsione, habet *F. de le Boe Sylvius prax. med. app. tract. 7. §. 110. G. Charleton exercitat. 9. de motu musculorum*, quod doctissimus *Scaliger* de coloribus, idem se de motu musculorum æque verè dicere posse vult; esse nimirum hujus rationem modumq; tam controversa, atq; obscura intellectui, quam est ipse sensui manifestus, nec tamen illa obscuritas impedit, quò minus quotidiano usu vilescat, non enim, uti deceret quidem, eum condigne admiramur, taceo ut verè in naturam illius inquiramus, nisi tunc temporis quando impedimento nobis est quo minus nostris actionibus defungamur, tunc enim demùm tanquam rem insolitam admiramur & in ejus causam inquirimus. Quod ut hic fiat, motum nostri corporis notum est fieri ope spirituum animalium à cerebro per nervos in musculos influentium, qui dum humorum, qui in musculorum latifundiis stabulantur, tollunt æquilibrium efficiunt, ut affluxu reliquorum humorum musculus elevetur, atque ita brevior redditus, membrum moveat. Paucitas enim à cerebro affluentium spirituum sola vastos corporis musculos alternatim & momentaneo replere nequiret, nisi simul concurrerent ex poris arteriarum venarumve, quarum rami totam pererrant carnem, in tubulis partium depositi humores in illis cum indifferentia moti, qui ex tenso musculo expulsi confertim ad antagonistam ruunt, illique in movendo membro suppetias ferunt. Cogitandum enim

est, in principio generationis ossibus, aut nondum, aut vix
 ossibus musculos antagonistas sibi valde fuisse vicinos & si-
 mul valde teneros. Altero igitur eorum ab influxu spi-
 rituum animalium leniter elevato, fieri aliter prorsus non
 potuit, quin alter contractus, humores contentos eructa-
 verit, & ad musculum contractum, quod ibi vel nul-
 lum, vel minimum esset obstaculum, expulerit, quæ
 fluxus reciprocatio, in delicatis istis partibus dum fit, vias
 spirituosæ humores sibi fabricarunt alias dum affluunt,
 dum refluent alias, in quibus propter molliuscias fibras
 villi vel prominentiæ fuere, qui à fluente humorum ab-
 repti antagonistam respiciebant musculum, cumq; refluxis
 humoribus obstaculo forent, qui, sine illorum villorum re-
 vulsione, per easdem vias redire non poterant, alios illi si-
 bi pararunt meatus, in quibus istæ prominentiæ opposi-
 tum acquisivere situm, & utræque jam valvularum fun-
 guntur vice, ita quemadmodum hæ admittunt non verò
 remittunt, ita illæ remittunt non verò admittunt, id quod
 à musculo ad musculum fluit, succrescenteque corpore
 magnam soliditatem adeptæ non nisi à magna causâ re-
 velli possint. Quanta igitur agilitate membra movea-
 mus, nil aliud fit, quam quod spirituum per nervos influ-
 xus humorum tollat æquilibrium, ut illi antagonistæ con-
 fertim ad oppositum ruant & efficaciter contrahant, tam-
 diu donec alia spirituum determinatio humores illos ad
 priorem musculum, sed valvularum causa, per alias vias
 denuò abripiat, & relaxato altero denuò contrahat. Hu-
 morum in nostro ægro terrestreitas & crassities sub ini-
 tio nos docet illis deesse agilitatem, nec uti quidem debe-
 bat fulminis instar à musculo ad musculum ferri posse; do-
 cet eadem illos semel motos in suo motu diutius perse-
 verare, nec ad valvularum renitentiam promptè resilire,
 sed

sed illis vim facere, illasq; à tergo ab aliis presfi, revellere, atque sic viis turbatis, dum alii egrediuntur, retinentur alii, neuter musculorum vel relaxatur, vel contrahitur, sed utriusque ab affluentibus humoribus & spiritibus parti opitulaturis fibræ tenduntur, & pars cum dolore flecti nescia spasmò laborat. Id si fiat sive jaceat in lecto, sive subito in plateis respiciat, à spasmò rigida torquebuntur membra. Si dum per plateas incedit, & alternatim ad musculos determinantur spiritus, idem fiat, humi sideratq; procumbit; nervos enim in cruribus ita retrahi posse, ut foveæ fiant pugni profunditate lege in *Ephem. Germ. Dec. 1. anno 6. & 7. obs. 105.*

VIII.

Alternis sine ulla requie cor defatigatur ictibus à sanguine, qui perenniter influit, in eodem rarefacto, cujus guttulæ, ventriculis illapsæ, dum rarefiunt, in multoties majus expanduntur spatium, & ab invicem remotis cordis lateribus cono versus basin impulso dilatolent, eoq; ex ostiis vasorum erumpente lateribus denuò ad invicem accedentibus systolent, motus videlicet, qui omnem corpori vigorem & vitam largiuntur, efficiunt. Consideremus ægri nostri sanguinem, crassus, terrestris est, qui varios sibi mixtos habet humores, cor illapsus ibi rarefit, aliæ quidem illius guttæ citius, tardius aliæ, aliæ vehementius, debilius aliæ, adeò ut inter ictus ordinarios plures paucioresve offerantur extraordinarii, quod pulsuum genus Galeno *παρὰ μὲν τῶν*, recentioribus intercurrentem appellantibus, audire, sunt qui asserant, & notabile est, quod notat *G. W. Wedelius* dum ait: *Talis pulsus occurrit in palpitatione cordis ubi per paroxysmos visitur, tamdiu ac ipse motus hic p. n. durans. Sane qui pulsuum hunc novit, novit statim palpitationem, velut clavi obtenta ad eandem dignoscendam. Manifesto*

sto tunc ipsi pulsui legitimo, illegitimos intercurrentes ictus commixti deprehenduntur, quo grumescencia sanguinis velut sorex se prodit, *Ephem. Germ. dec. 2. anno 2. obs. 145.* Sanguis ille crassus terrestris, viscidus dum in corde rarefit, id paulatim saltem fit & tarde, promptius interim efferveſcunt heterogenei quos admixtos habet humores, qui dum expanduntur in bullam attollunt viscidum sanguinem, qui rursus impedit, quò minus id quod rarefactum est, statim erumpat, quale quid videre licet, cum pueri ex aqua & saponis spiritu per culmum immisso bullas quandoque satis amplas conficiunt, unde cor justo & solito magis distendi debet, quod dum fit sanguis ex poris arteriarum eructat humores, qui si acres sint, quales jam antea culpavimus, fibras lancinando, convulsionum fiunt auctores, quæ convulsiones, si uti in reliquis membris, ita etiam in cordis fiant substantia, dum cor solito magis dilatatur, necessario dubius fit motus, & mire cor luctatur, & causæ illæ, si leves sint, tremit, illis verò efficaciter agentibus inordinatè & vehementer cor palpitat. Huc concinnè quadrat §. 150. tract. 7. append. prax med. Franc. de le Boe Sylvii. *Est autem cordis palpitatio motus cordis inordinatus & pene convulsivus: quod vel inde patet, quod in eadem affectione hypochondriacâ graviore existente non rarò cum cordis palpitatione observetur aliarum quoque partium, artuum præsertim, nunc superiorum, nunc inferiorum motus convulsivus, cum cordis palpitatione in suo motu inordinato conveniens & cum ipsa ferè incipiens & desinens, uti in aegris quibusdam cum admixtione observavi.* Non ideò tamen continuo palpitavit cor, licet illæ causæ fuerint in corpore continuæ, nisi accesserit ratio, propter quam sanguis & majorem conceperit fermentationem & factæ sint obstructions, hinc *Adrianus Roeslius* triduo ante palpitationes potuit præſagire,

ex crudo & tenui propter commotum sanguinem & renum obstructos tubulos, quod id temporis reddebatur, lotio *N. Tulp. observ. Med. lib. 2. cap. 19.*

IX.

Accedo jam ad frigus æstumve hypochondriorum, quibus, ac si febre corripenterentur intermittente, urgeri aliquando *Magnus Sylvius sæpius citato tractatu* asserit, proq; febris intermittens specie leviori omnino haberi vult. Nec asserere dubito in parte quadam hypochondriorum ortam esse inflammationem, & placet asertum *N. Highmor. in disert. de affect. hypochond. p. 112.* quando ait, æstum in hypochondriis & quasi inflammatorium affectum, molesto ardore & fervore interno in hypochondrio, nunc uno, præsertim sinistro, nunc utroque ægros affligere, his enim positus æstus atque frigoris phænomena nullo negotio deduci poterunt. Omnia quæ in abdomine continentur viscera membranacea investiuntur tunica, quæ pro omnium membranarum natura constantes valde habent poros & facile mutari nescios, quos poros dum ingrediuntur humores, quales habet noster æger, crassi, terrestres ansam dant, ut in iis salini vel acidi sistantur ac hæreant, qui cum illos accuratè non repleant poros, exigua tamen quæ relinqvunt interstitiola plena esse debeant, eos trajicit æther & quidem in iis mæandrorum angustiis vix credibili velocitate, dumq; fibrillas concutit & exagitat, in mente excitat æstus ideam, jam majorem jam minorem, prout modò memoratæ obstructiones profundiores vel magis fuerint superficialiæ. Eadem fulgurans quasi materia, cum copiosa satis in vicinia habet sanguifera vasa, mixturam sanguinis in iis contenti turbat & sub initium fermentationibus quasi suffocatis facit, ut ab humoribus fibrillæ minus concutiantur, propter suppressum san-

guinis motum, quod frigoris in mente format ideam, eo majorem intensioremve quanto major illarum partium fuerit quies. Nec hæc continua sunt, sed interpolatis invadunt vicibus, quod fortuitum quid prorsus sit talis obstructio, & à minimis dependeat circumstantiis, nec illæ obstructions sint profundæ, sed tantummodo fiant in superficie viscerum, ut adeò eadem rursus facilitate obstructæ partes deobstrui possint, unde caloris frigorisve orietur vicissitudo, adeò ut mirum jam non sit æstum hypochondriorum intensum frigus quandoque præcessisse.

X.

Alvus adstricta cum murmuribus & rugitibus intestinorum, & hæc omnia cum præcordiorum anxietatibus tantam habent affinitatem, ut hanc illis hic annexere, fatius esse duxerim, quam hanc peculiari thesi juxta historię seriem explanatam dare. Quæ omnia sine difficultate expediemus, si recordemur illorum quæ Thes. V. dicta sunt, melancholico nempe sanguini varios admistos esse humores, quorum austeritatem hæc arguunt phænomena, observatum id reperies à diligenti observatore *Th. Sydenham* in sæpius citatâ *Dissertatione* quando scribit. *Quin & omnibus tam hysteriis quam hypochondriacis, quibus scilicet malum jam inolevit, id accidit, ut flatus quandoq; nidorosos è ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licet moderatè tantum & pro ratione appetitus, tum etiam aliquando acidum erudient, acetum sapore referens, quoties in os ascenderit.* Acido-austeri humores à sanguine in ventriculi depositi tunicas, dum poris illis impinguntur adstringunt & pro austerorum natura contrahunt, & illam præcordiorum constrictionem anxietatem dicere solemus. Nec dispar ratio est illorum quæ in intestinis aguntur, tunicarum enim obstructis tubulis humorum qui interiora illo

illorum lubricare debebant, impeditur affluxus & cellulae illorum angustantur, unde non solum non facile excrementa descendunt, sed descensura retinentur, alvo pertinaciter adstricta quicquid adhuc humidi in excrementis est à corporis calore exhalatur, illaq; dura fiunt. Arteriarum pori, focique circumjacentium partium sine intermissione vaporosos suppeditant humores, qui sub forma vaporis per viscera feruntur, sed in intestinâ depositi propter poros tubulosve adstrictos & obstructos egredi nesciunt, sed coarctati illa distendunt, juxtaque illorum longitudinem lati, rugitibus & murmuribus se produnt & *εγγαστριμυθοι* appellantur, & sic clarum puto cur nostri hypochondriaci intestina murmurent & rugiant.

XI.

Tumidus se offert lien, qui, veterum secutus placita, peculiarem hypochondriacæ constitueret speciem, splenicam dictam, si magis auctoritatibus quam rationibus moverer, tot illi enumerabant species quot partes primariò affectas videbant. Numerabant scilicet mesentericam, stomachicam, epaticam, splenicam, cardiacam, hystericam, hæmorrhoidalem, phantasticam, sub qua ultima reliquæ, ceu species sub suo genere, meritò continebantur. Non enim putandum est, quasi hujus mali causa in tali aliquo viscere contineatur, sed saltem illud viscus propter peculiare quædam circumstantias à sanguine magis affici quam reliqua tenendum est, quod infortunium in nostro ægro incurrit lien, & ille quidem ut plurimum affici solet, ut hunc affectum germani die *Milch-Kranckheit* appellare soleant. Ratione conformationis præ reliquis visceribus facilius affici debet. Est enim lienis corpus totum membranarum congeries in cellulas & concamerationes efformata seu distincta, quæ cellulae

figuram & magnitudinem irregularem habent, prout situs & capacitas exigunt, & mutuam communionem habent in ampli trunci latera, ut jam reliqua taceam, mediis foraminibus, quibus tanquam stigmatibus pervia est venosa tunica, quodque hic peculiariter notandum, has venas nec comites habere arterias, nec nervorum propaggines, cum ubique in cæteris animalis partibus ferè semper arteriarum, & venarum, quin & nervorum hiatus & productiones consociantur ita differente *M. Malpighio de Struct. viscerum de liene cap. 3. & 4.* Quid jam conceptu facilius, quam quod crassi humores è sanguine in cellulas depositi in iis facilius hæreant, quod per illa stigmata pars eorum venas subingredi debeat, quàm in aliis visceribus, adeoque præ illis lien in hoc morbo intumescat. Non jam recensero causas quæ his in liene hærentibus humoribus fermentationem inducere possunt, sed quales quales illæ sint, toties quoties id fiat dilatis singulis cellulis mirè lien turgere debet. Meaq; facio verba *Th. Willisii de morb. convuls. c. 11. p. 123.* Dum hæc perpendo, quod olim de
 „ lienis usu annotaveram, longè probabilius videtur, quod
 „ nimirum à sanguine per arterias advecto portio quædam
 „ fæculentior in hoc viscere deponatur, quæ illic velut digestionem
 „ exaltata, & in fermenti naturam evecta, denuò
 „ sanguini per venas refluò committatur, quæ ipsum ζυμώσε
 „ quadam inspiret, atque circa πνευματώσιν ejus idem præstat,
 „ quod fermentum nostrum massæ farinacæ commistum. Nam sicuti panis incocti portio quædam ad
 „ austeritatem servata istam indolem assequitur, ut panes
 „ alios fermentet, eorumque particulas alias segnes in motum vindicet;
 „ ita videtur quod sanguis in liene reconditus, ibidemq;
 „ velut stagnatione acescens, fermenti naturam induat, quo quidem reliqua cruoris massa, aliique forsan
 humo-

humores, tanquam spiritualifati, in motum vividiorē, actuentur. Et cum œconomia animalis dicat singulis respirationibꝯ modo attolli, modo complanari diaphragma, cōplanari verò nequeat quin abdominis viscera detrudantur, statim apparet, cur liene mirè tumido, utpote propter molem cedere nescio, difficillimè respiret. Ut jam taceam reliquorum viscerum & muscutorum obstructiones & spirituum penuriam pariter suam conferre symbolam.

XII.

Symtoma sunt vigiliæ molestæ hypochondriacis familiarissimum, quod tamen eodem omnes non affligit modò. *In primis verò vigilia, inquit, D. Sennert. lib. III. Med. pract. p. 5. S. 1. c. 4 post mediam noctem plerosqꝯ molestante solent. Etsi enim post cœnam ad mediam noctem aut horam primam noctis satis benè dormiunt, tamen postea evigilant, & alii quidem duabus vel tribus horis vigilant & demum manè circa horam tertiam vel quartam iterum dormire incipiunt, alii verò planè iterum dormire non possunt.* Et quomodo vigiliæ, hisce morbi procellis excarnificatio amœnæ esse queant non video. Spasmodicæ convulsiones, præcordiorum anxietates, molestæ cordis palpitationes, frigoris & caloris hypochondriorum vicissitudo, &c. illas omnino molestas reddunt, si nullâ aliâ de causâ, ideò tamen quod ægrum in somnum proclivem, continuò exsuscitent, & dirè torqueant. Continuus metus, profunda tristitia angunt & nocent, & ferè miseras faciunt vigilias, dum ad somnum proclive corpus sine requie exsuscitant, non vigilat igitur, sed angitur & contristatur, seu ut verius dicam vigilando angitur & metuendo vigilat, ô miseras ô verè molestas vigilias!

XIII.

Vigilias nequaquam pacatior excipit somnus, qui

quies sine requie est, in illo turbarum plena sunt omnia, quot carnifices vigilantem cruciant, tot furiae quiescentem exagitant. Nec morbi conditio aliud patitur, omnium perceptorum cerebro impressa servari vestigia œconomia docet animalis, quæ quo sæpius aperiuntur eo illa fiunt exstantiora & profundiora, ut majori postea aperiantur facilitate, & cum aperiuntur, ex lege conjunctionis, mens illas res, quarum sunt vestigia, iterum percipit. Sopitum quando ægri nostri corpus est, seu quod eodem redit, cum ob aliqualem spirituum defectum subsidere unà cum ventriculis nervorum tubuli, cum massa sanguinea crassa & terrestris sit, pauci illi, qui durante somno excernuntur spiritus crassiusculi sunt, qui cum continuo in suo motu perseverant impingunt in ventriculorum latera, illaq; referant vestigia, quæ præ reliquis aperta sunt facilia, quod dum mens percipit ex consuetudine judicat à similibus illa denuò referari objectis, quod tunc temporis nulla habeat data, ex quibus à causa interna id provenire concludat. Cumq; sine ordine ullo, sed forte fortuna jam ex his jam ex illis tales erumpant particulae poris, quæ sine discrimine modo hæc modo illa aperiunt vestigia, diversissimæ res menti præsentantur, quas male cohærentes, dum illas seriatim connectit, ludicra fiunt insomnia, & si quorundam objectorum notæ, vel cum quadam animi passione, vel aliam ob causam & profundæ & familiares fuerint, illæ præ reliquis aperiuntur, hinc

Navita de ventis, de tauris narrat arator,

Enumerat miles vulnera, pastor oves.

Nero Cæsar, nunquam somniare solitus dicitur, nisi post Matrem interfectam, tunc trahi se ab Octavia uxore in arctissimas tenebras, pennatarum formicarum multitudine

dine oppleri, à simulacris gentium ad Pompeji theatrum dedicatarum circumiri, arceriq; progressu per quietem, Svetonio teste, vidit. Miltiadis trophæa Themistocli somnum adimebant. Tantus erat Marcelli cum Annibale dimicandi fervor, ut in somnis singulari certamine sæpe cum eo congrediretur. Eo alludit *Seneca in Octavia*

Quacunq; mentis agitat infestus vigor:

Ea per quietem sacer, & arcanus refert

Veloxq; sensus.

Hæc ratio fuit moris ejus qui obtinuit in quodam Thebaidis monasterio, ut, quoties aliqua sororum minùs pudica somnia habuisset, abbatisæ confiteretur, & cinere stratis insperfo poenitentiam ageret. *Sabellicus lib. 2. cap. 3.* Ad has naturales somniorum causas respexere, conjectores, apud quos receptum fuit, ut quæ post vina & cibos, quæve repetito somno eveniebant infomnia, quæve fiebant, cum folia ex arboribus decidebant, ea plerumq; vana existimari. *Alex. ab Alexandro in Genialium dierum lib. 3. cap. 26.* Quid igitur miri est, quod noster æger, cujus cerebro passionibus metus & tristitiæ tam vehementes & frequentes profunda & familiaria admodum impresferunt vestigia, quæ tempore somni à particulis crassi sanguinis crassioribus, aperiri mira facilitate potuerunt, turbulentis insomniis fuerit obnoxius.

XIV,

Quibus ostensis conceptu facile est, cur tanquam furiis actus sæpe è lecto profiliat, reddit enim eadem nocturna quies, quæ interdum tristitiam vel metum ipsi incutiebant, structura autem nostri corporis talis est, ut præterquam quod hi spirituum motus in anima nostra perceptiones varias excitent, etiam absq; illa efficiant ut spiritus potius hos quàm alios musculos ingrediantur,

& mem-

& membra passionibus istis congruè moveant, quod ingeniosè more suo exprimit *Illustr. Renat. des Cartes de pass. part. 1. §. 16.* Deniq; notandum est, machinam nostri corporis ita constructam esse, ut omnes mutationes, quæ accidunt motibus spirituum, efficere possint, ut aperiant quosdam poros cerebri magis quàm alios; & reciprocè, ut cum aliquis ex his poris paulo magis vel minus solito est apertus per actionem nervorum, qui sensibus inserviunt, hoc mutet aliquid in motu spirituum, & efficiat ut deducantur in musculos, qui inserviunt movendo corpori, eodem modo quo ordinario movetur occasione talis actionis. Ita ut omnes motus, qui nobis eveniunt, voluntate nostra nihil ad eos conferente (ut saepe evenit nos respirare, ambulare, & deniq; omnes actiones facere, quæ nobis cum bestiis communes sunt) non aliunde pendeant, quàm à conformatione nostrorum membrorum & cursu quem spiritus excitati per calorem cordis naturaliter sequuntur in cerebro, in nervis & in musculis: Eodem modo quo motus automati producitur sola virtute manule & figura suarum rotularum. Cum igitur animæ occasione fluxus spirituum subitaneum & inopinatum repræsentetur periculum, illa dum omnes suas explicat vires, ut tam præsentem vitet perniciem, aut cum malum illi repræsentatur ut suum, vinculis quasi cor coarctatur, quæ omnia illam reddunt anxiam, ut incolumitati corporis prospectura & pericula vel mala averfura quid agat nescia, lymphaticus discurrat æger.

XV.

Tempore somni propter pauciores spiritus omnium partium subsident fibrillæ & tubulos angustant, eo tamen non obstante, cum propter continuatas sanguinis fermentationes, ex poris arteriarum crassiusculæ egrediantur particule, quæ ex angustiis tubulorum eluctare neque-

unt,

unt in illis hærent, & varias pariunt obstructions, ita ut humores ordinariò circulantés dum subsistunt, pondere suo dolorem faciant gravativum. Quale quid à crapula patiuntur hesterni nonnulli, cum spirituosì liquores ebullire faciunt sanguinem, ut ea occasione crassiusculæ particule vi ex arteriarum poris extrudantur, quæ fermentationibus imminutis crapulâ discussâ stimulo destitutæ in cerebri tubulis, ceu omnium tenerrimis, hærent & caput grave faciunt; quam ob pridianum vini potum ægritudinem repetita sed modica crapula discutiendum Germanorum jubet proverbium, *Man solle von desselben Hundes Haare wieder drauff legen* / nec certè sine fundamento, iterata enim illa fermentatio hærentes extrudit particulas, & cum nimia non est, novas non causatur obstructions, quo collimat *Schola Salernitana* scribens:

Si nocturna tibi noceat potatio vini,

Hoc tu mane bibas iterum, & fuerit medicina.

Eadem obstructions in tubulis nervorum musculorumve factæ non nisi ægrè spiritibus animalibus transitum concedunt, qui tardiori suo influxu debiliter & cum labore movent membra, unde à somno corpus lassum est, donec auctis fermentationibus, & à corporis motu discussis obstructionibus, iidem spiritus denuò liberè influant, ut ita corpus solitâ moveatur agilitate & capitis cesset gravitas.

XVI.

Vestigiorum occasione objectorum cerebro à spiritibus impressorum Thef. XIII. meminimus, non igitur in alio consistet memoria, quam in facilitate, quam pori, qui jam antea per actionem objectorum fuerunt aperti, aut aliam quamcumq; causam habent, ad se denuò rursus aperiendos, ut ideæ, quæ aliquando in mente earum

interventu productæ fuerunt, iterum formari possint, longo post tempore, quanquam objecta, ad quæ referuntur, præsentia non sint, docentibus R des Cartes *de homine part. 4.* & L de la Forge *de mente humana cap. 18.* Quæ talia vestigia obliterant, memoriam delent, unde optimè **C.** Plinius secundus *lib. 7. c. 24.* *Nec aliud est equè fragile in homine, de memoria loquitur, morborum & casus injurias, atq; etiam metus sentiens, alias particulatim, alias universa. Fetus lapide oblitus est literas tantum: ex præalto tecto lapsus, matris & affinium propinquorum cepit oblivionem: Alius agrotus servorum etiam: sui verò nominis Messala Corvinus orator. Georgius Trapezuntius, Franciscus Barbarus Venetus, Orbilius Pupillus Beneventanus, in senectute literarum obliti, famulus apud Tulpium, à supino in occipitium lapsus, non meminit deinceps nominis sui, necum domus è qua venisset, aut quò contenderet delaturus, quas manu etiamnum contineret, literas, lib. 4. cap. 14.* Sed non opus exemplis esse reor, namque ægritudo nostro ægro ademit memoriam, quod crassiores è sanguine extrusæ particulæ, continuo suo incurfu vestigia rerum immutaverint partim, partim deleverint, ut ab iisdem de novo, quas antea formaverant, in mente excitari nequeant ideæ: vestigia enim illa à cursu spirituum animalium inter fibras cerebri relicta quoque determinare poterant eos, ut secunda vice per eosdem poros egrederentur eadem qua prima vice ratione, ut eadem species super glandula de novo reproducatur, quæ non amplius reperiuntur, unde omnem ferè perdidit memoriam.

XVII.

Infesti corporis inquilini, quos hætenus recensuimus, dum corpori ruinam minitabantur atrociorè truculentia in animum insurgebant, ut propter hujus angores
& cor-

& corporis ægrotudines verè miser fieret homo, propria namque melancholiæ hypochondriacæ & diagnostica signa unanimi medicorum consensu sunt metus & tristitia, sed sine manifesta causa. Horum rationes daturus, res flagitaret, ut affectuum naturam penitus introspicerem, quo eos, eo, quem hætenus in his Thesisibus servavi, ordine, hoc est clarè & distinctè explanarem, sed cum illud opus sit à tot seculis actum, nec tamen confectum, harum pagellarum angustias excederet. Id nisi peregit, egit certè Illustris Ren: des Cartes, *in suo subtilissimi ingenii factu, incomparabili videlicet de passionibus animi tractatu*, è quo nonnulla nostro scopo inservientia mutuabimur. Ostendit in illo animæ passiones esse perceptiones, aut sensus aut commotiones animæ quæ ad eam speciatim referuntur, quæq; producuntur, conservantur & corroborantur, per aliquem motum spirituum & singulis animæ passionibus peculiarem spirituum junctum esse influxum mechanicum prorsus, quæ dilationi vel contractioni orificiorum cordis, aut impellendo varie ad ipsum sanguini, qui in aliis partibus est, aut quocunque modo fovendo eidem passioni inserviat. In tristitia verò cum pulsus sit debilis & lentus, & quasi vincula sentiantur circa cor, quæ illud coarctant, ac stiriæ quæ illud congelant, & totum corpus fiat frigidum, facile intelligitur, in illa cordis orificia valde contrahi nec sanguinem valde agitari, & cum ex alibi dictis pateat, propter arctam corporis & animæ conjunctionem fieri, ut cum semel quandam corpoream actionem cogitationi alicui junximus, altera deinceps se non offerat, quin se pariter altera exhibeat, cogitandū est aliquando sub initium nostræ vitæ, corpus opus habuisse nutrimento, unde anima primitus contristata fuit, seu languorem habuit ingratum ex defectu vel malo quod

impressiones cerebri ipsi repræsentabant ut suum, & hinc factum esse, ut quia cordis ventriculi valde paucum recipiebant sanguinem, se contraxerint, unde ortum ut talem languorem ingratum ventriculorum cordis contractio sequatur. Hoc modo intellectus *Willisius Pathol. part. 1. cap. 11. In mœstitia imprimis inquiring, anima pars flammæ seu vitalis, quoad ambitum suum coarctatur & intra brevi. spatium coercetur, dein consequenter pars animalis, sive lucida spheram suam contrahit, ac minus vigoratur. In timore autem utraque subito reprimitur, & quasi nutare, atque intra minima spatia se continere cogitur: in utraque passione sanguis non vegere, & cum pleno incendio circulatur, & efflagrat, verum circa præcordia aggeri, & restagnare aptus, ibi gravamen, aut deliquium ciet. totus in nostram abit sententiam. Et quemadmodum cœlo solito sereniore existente sãni hilaritate quadam, à motu spirituum in cerebro excitato, perfunduntur, vel illo existente nubilo, contristantur; Quidni ægri nostri terrestrior sanguis segnior extrudens spiritus, qui impressiones suas facient in cerebro absq; animæ adjumento, languorem excitabit ingrati; cumq; tam distinctè ne queat observare, unde procedat, se tristè sentiet mens sine manifesta causa: hæc passio vice versâ serrabit cor sanguinemq; quasi congelabit, & causa majoris erit languoris, adeo ut effectus causa & causa fiat effectus, auctaq; tristitia tristissimum homo sit spectaculum.* XVIII.

Fidæ mœroris pedissequæ, lachrymas volo, ægri nostri irrigant oculos, quod quamvis in maribus rarius obvenit, illos tamen fletui ex nulla *ωεγδοοει* quandoq; obnoxios reperiri aannotat *Th. Sydenh. Diss. epist. ad Guil. Cole pag. 463. Accersebar aliquando ad virum tam ingenio quàm genere nobilem, qui non nisi paucis diebus à febre convalescerat, alterius Medici consilio usus, qui & sanguinem de-*
traxerat.

traxerat. & pharmacum catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi vestitum conspexeram, & de rebus quibuslibet cum iudicio differentem audieram, rogabam quorsum me conveniret; respondit familiaris quidam ejus, modo expectarem paulisper, res ipsa loqueretur; confidens itaq; & sermones cum agro trahens mox observavi labrum inferius pendulum protrudi, cum motitatione crebra (uti solent infantes morosiores fletum adornare) & exinde agrum in tantas solvi lachrymas, quantas vix alias vidi unquam, cum gemitu ac suspiriis tantum non convulsi vis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò post detumuit prorsus. Cum humor guttatum ex oculis effluens in genas destillat, lachrymæ dicuntur, quod non fit, nisi vel læso oculo, vel passione quadam commoto sanguine, arguiturq; plures in oculi vicinas partes deponi humores quam ut eodem tempore resorberi queant; quod cum tristitia non cohærere videtur, cum illa sanguinem refrigeret porosq; contrahat, quo ipso impeditur copiosior humorum depositio & depositorum effluxus, unde etiam observamus profundam tristitiam lachrymarum esse expertem, nec tristes continuo sed per intervalla lachrymari, ex quibus concludere licet, solam tristitiam, nullo alio affectu, qui sanguinem commoveat stipatam, lachrymas non protrudere; illam hic tali affectu comitari gemitus & suspiria indicio sunt. Amor vel cupiditas in nostro ægro dum contristatur id agant, vel alia quæcunq; causâ eodem tempore sanguinem agitet vehementius, vi vehementioris motus plures extrudentur humores, quam ut illos meatus, refluxui destinati, à tristitia contracti resorberi possint. Hæ lachrymationum salivæ ex oculis delabuntur, quod numerosissima peculiarium ductuum ostia oculi globum respicientia, de

quibus videri potest *H. Meibomii de vasis palpebrarum novis ad J. Langelottum epistola*, hic plures, quam in partes alias, exonerent humores, quos oculorum motus continuo expellit, sicq; æger noster in lachrymas solvitur, & per intervalla totos quandoq; plorat dies.

XIX.

Præsentis mali, tanquam ad nos spectantis, consideratio tristitiam parit, & cum noster æger sine manifesta causa contristetur, in consideratione præsentis mali, sed sibi incogniti, dum illud ceu ad se spectans considerat, vicissim totus hæret, ac quatenus illud proximè eventurum considerat, metuit, ut hoc in casu tristitiæ soboles metus sit. Efficat verò manifestæ causæ ignorantia, ut illam externo cuidam objecto adscribat, quæ cum ad unum omnia hic sint innocentia, nulla alia ratio est cur potius huic quam illi attribuatur, nisi cum quodpiam mentem præ reliquis ad sui rapit attentionem, tunc ea ex consuetudine hoc illius causam judicat, ita ut hujus recordari non possit, quin oppidò metuat, imò licet mens ex aliis edocta circumstantiis certa sit, nihil sibi ab illa re periculi fore, quia tamen hujus ideæ passionem metus semel junxit, illa subsequente tempore vel nunquam vel difficillimè sejunget. Et ut plurimum videbis verum esse id quod dicit *Joh. Fernelius de partium morbis & sympt. l. 5. c. 2. p. 269.* qualis nimirum maximè olim fuerit ægri intenta cogitatio, aut qualis vitæ conditio, talis sese repræsentat melancholica deliratio, imò & variæ melancholicorum delirationes. Ex relatione *Dni. Præsidis* teneo, cujus præ manibus habeo historiã, ægrum sacra synaxi ex more usurum in suburbio scū contubernali pernoctasse; nec obstante, quod intimè sibi conscius esset fidum esse sodalem, se tota nocte ne ab illo obtruncaretur,

retur metuisse, quod ut præcaveret, neq; imparatus inveniretur continuo illius togæ extremū dextra manu cōtinuisse & licet omni modo fuerit annis hunc vanū excutere metum, frustra tamē omnem ipsius fuisse conatum, & se ingratis metuisse. *Melancholicorum proprium est, inquit Th. Barth. hist. anat. cent. 1. obs. 79. non timenda timere, & fingere, quæ nec picta unquam sunt, nec scripta.* Melancholicumq; est signum si metus & mœstitia longo tempore perseverent. *Hippocr. sect. 6. aphor. 23.* Quæ omnia cum ex dictis dependeant causis, nihil tam absurdum & ineptum erit, quod non Melancholici sibi imaginentur, ut omnes illorum stultas imaginationes comprehendere vellesit actum agere. Omnium loco sit fastidium Melancholicum *Jac. Seideli obs. ad Th. Barthol. misarum 2. Singulari quadam melancholia specie Gryphiswaldia Pomeranorum multos annos detenta est honesta quadam & primaria familia Matrona, quæ anno ætatis vicesimo marito suo nupta, trigesimum nunc annum cum eo vitam in conjugio sterili agit. Hac mente quidem integra & vegeta est, nec quidpiam à ratione alienum loquitur, veruntamen avertatur ea quæ avertari non debebat & vitiosam ad cibos, potus, homines, vestimenta & ceteras res offensionem atq; fastidium obtinet, propterea fastidium melancholicum aptissime dici posse arbitror. Sensit primum fastidium hoc paucis annis post contractum cum marito suo matrimonium, ut nec undelibet allatis, nec à quibusvis hominibus, vel in quibusvis vasis preparatis cibus aut potionibus frui posset, & si aliquando ad convivium ab amicis apparatus invitaretur, panem carnes & reliquos cibos prius undiquaq; circumcideret, quam eos ori adinoveret, nec communè cum marito nedum ceteris cantharo uteretur. Ante annos verò circiter sedecim, puella cum qua illi summa amicitia necessitudo & cum qua sanguinis conjunctio domesticusq; usus &*

consue-

consuetudo fuit epileptica convulsione correpta est. Eius paroxysmi terrore fastidium hoc adeo auctum est; nam ab eo tempore solum maritum suum ejusq; ex fratre nepotem in aedes suas admisit, ceteros omnes, tam exteros, quam domesticos & cognatos excludit, quod ipsos in epilepticorum familiaritate versatos esse suspicetur. Sed nec maritus quosvis homines nisi ipsa volente & consentiente appellare audet. Ad hac omnis fere generis cibos ac potus ab eo temporis spatio adversatur, eosq; vel ab epilepticis vel epilepticorum consuetudine utentibus attrectatos esse veretur. Aliquot annis solo pane à certo quodam pistore empto, cibi, & sola aqua ex certo quodam puteo hausta, potus loco usa est, postea utrisq; tam pane quam aqua illi suspectis redditis, jam biennio solo lacte ex propria vacca, quam ejus rei causa domi sua alit, nec ceterorum pecorum gregi adjungi sinit, multo vicitarit. Eadem quoq; de causa multis jam annis ab usu Cœna Dominica abstinuit. Adhuc vestes interim non mutavit, quæ cum quotidiano usu jam prorsus attrita & dilacerata sint, in publicum quod ante hac facere solita est prodire non audet, nec novas sibi parari vult, quod omnes sartores, sutores, pelliones & ceteros opifices de epilepsia, vel epilepticorum familiaritate suspectos habeat. Deniq; ex omni sua supellectile amplissima nihil præter unicum cantharum & lectulum in usum adhibet. Et lectulum quidem cum marito communem habet, cantharum vero ex quo consuetum suum lac haurit, & vestes suas nec maritum nec alium quenquam contingere patitur. Commiseratione profecto dignus casus, quod optima illa Matrona in summa rerum omnium abundantia nullis propemodum escis vel potionibus famem sitimve deplere, nec necessariis vestimentis corpus tegere, nec aqua sordes vel corporis vel vestium abluere possit, sed miseram in solitudine squalore & immundicie vitam traducere cogatur.

XX.

In omnibus passionibus fit, quod spiritus in cerebro contenti in nervos influant, orificia cordis dilatent vel contrahant, sanguinem aliarum partium variè ad illud impellant, aut quovis alio modo sanguinem afficiant, exinde oritur tanta pulsum varietas, quavis passione peculiarem sibi vendicante. Dulcis pectoris in amore calor mutatur ab odio in asperum & pungentem intermixto frigore; gratus per universas corporis partes in lætitia diffusus calor, totus à tristitia abit in frigiditatem, & quæ passio agitat cor violentius cupiditate? Irâ si commoveatur æger acerbè lugebit. *Ira enim est, inquit Philosophus de passion. part 3. § 199. species odii aut aversionis, quam habemus erga eos qui aliquod malum fecerunt; aut qui conati sunt nocere, non indifferenter quibusvis, sed speciatim nobis. Atque sic idem continet quod indignatio, & hoc amplius quod fundamentum habeat in actione quæ nos spectat, & cuius ulciscenda cupiditate tenemur. Hæc enim cupiditas illam ferè semper comitatur, ac directè opponitur gratitudini, ut indignatio favori. Verum incomparabiliter vehementior est aliis hisce tribus affectibus, quia cupiditas repellendi res noxias & sese ulciscendi est omnium urgentissimum. Hæcque cupiditas juncta amoris sui ipsius, ira suppeditat omnem sanguinis agitationem quam animositas & audacia efficere possunt. Et odium efficit, ut hanc agitationem suscipiat præcipuè sanguis biliosus, qui ex liene venit, & ex parvis venis jecoris, & ingreditur in cor, in quo propter suam copiam & naturam bilis, quam admixtam habet, excitat calorem longè asperiores & ferventiores eo qui potest excitari ab amore aut lætitia. Hac passione concussus ægri nostri terrestris sanguis efferatur penitus, qui antea non nisi cum labore commovebatur, semel commotus, ferocit, quo impulsu cum impetu egredien-*

tes crassiores spiritus, dum in suo statu esse perseverant, in conarium undique irruunt; singulæ verò passiones cum excitent in mente ideas, & illæ hic in tanta copia & tam notabiles fiant, anima obstupescit, nec corpori prospicit, ablata omni resistendi totidem quasi malis facultate, quibus detenta mens ad peculiare non attendit motus nervorum, nec spirituum distributioni vacat vel vacare potest, seu functiones cessant animales, & homo extra se positus ecstasi patitur. Cessante pedetentim sanguinis impetu, particulæ, nec tam multæ, nec adeò vehementer motæ, è plexu choroideo in ventriculos deponuntur, nec tot & tam notabiles illarum ictus excipit conarium, sed illis imminutis incipit illos paulatim advertere mens, qui cum sint plures & valde inordinati, varix & confusæ menti offeruntur res, quas cum judicando connectit, fando prolatura in musculos, linguæ motui destinatos, spiritus determinat, quorum determinationem impetuosi eludunt spiritus, ut potius in musculorum, quibus destinabantur, antagonistas influant, atq; ita loco distincti sermonis inconditum fit murmur. Durante etiam hoc paroxysmo solito crassiores ex poris extrusæ, & in capillaria faciei vasa adactæ, particulæ pallore squalidam faciunt. Non recordatur actorum, quod cerebro impressæ notæ in paroxysmo modo aperiantur, modo oblitterentur, & mera illarum sit confusio, ut sibi restituta mens, seposita consternatione, illa relegere nequeat ad quæ non attendit, sed obstupuit. Nolim tamen putes B. L. iram solummodo tam truculenter sævire, paræ aliæ passiones sunt atrocitatis, iræ eo sine mentionem feci, ut ratiocinia mea cohærere constet, vidit eadem *Dnus. Præses* in hoc ægro à metu oriunda phænomena. Venæ sectionem æger persuasus admittere constituerat, quam adeò horrebat, ut noctem præcedentem

traduxerit insomnem, vena modo secta protinus labiis pallescentibus concidit, & ex longo intervallo, multo labore vix aliquantisper sibi restitutus, primum incondita murmurare, paulatim magis intelligi cœpit, quæ ex relatione ipsius contubernalis fuere, quæ eodem manè in institutionum collegio prælecta fuerant, tandemque sibi redditus ubinam gentium & locorum fuisset interrogavit. Et observationes docebunt ab aliis animi pathematibus idem fieri posse. Exemplo viri valde verecundi, qui cum extra urbem in pascuis ventris saburram deponere coactus esset, & forte fortuna à duobus viris per viam transeuntibus à longè videretur, rubore confusus statim delirare cœpit, id docet *P. Forest. lib. 10. obs. 12.* Nec mihi jam tantum est otii, nec chartæ angustia permittit, ut ad omnes affectus huc facientes excurram, præfiscine saltem dixerim, me simili facilitate illarum rationes daturum.

XXI.

Dolorum, quos quandoque in ossibus percipit, alia non est ratio, quam eorum qui in reliquis partibus oriuntur, imminente videlicet fibræ periculo ruptionis à corpusculis ad hoc aptis, qualia in hoc ægro reperiri *Thef. 15.* diximus; quæ delata cum arteriis ad ossum interiora nervis talem causantur molestiam, quæ ideam excitet doloris. Ossa enim è vasis, quæ suscipiunt, evidentiores sunt venæ, obscuriores arteriæ, obscurissimi nervi. Hos tamen, non ad externam tantum membranam se diffundere, sed in recessus ossium penetrare profundiores, dolor arguit; quem non paucis in locis cum detecta chirurgiæ subjiuntur, manifestant. *Joh. Veslingius Syntagm. anat. c. 2.*

XXII.

Fœtor in rebus ipsis nullus est, sed totus inde fit, quod effluviolorum particulae nervos olfactorios moveant, motu

menti ingrato, quem dum abominatur, illi foetet, ut in physicorum scholis pervulgatæ famæ est. Foetidus, qui animadvertitur, sudor nos docet intestinum humorum motum fieri à particulis valde heterrogeneis, atque multum à naturali abludere statu, & ita nos certiores redit illorum quæ supra de humorum varietate diximus. Ex imminuto medicamentis illo foetore Medico colligere licet immi-
 nuui morbum & declinare. Testatur ægri *αὐτόγεγονος* se 11. Februarii 1682. ex legibus artis depurata massa sanguinea jam à 4. Novemb. 1681. adsumto diaphoretico foetentem exudasse sudorem dum scribit: *Darauff schwitzte ich zwar nur anderthalb Stunden/aber so hefftig als niemahls/und hatte derSchweiß einen solchen durchdringenden Gestank daß man kaum bleiben konnte.* Quod nequaquam, simili licet exhibito diaphoretico, octavo Martii, propter sanguinem magis depuratum, fiebat.

XXIII.

Quamquam nequaquam eorum laudem Medicorum institutum, qui famæ suæ prodigi ob duorum grosforum lucrum ex urinis vaticinantur, quæ ex apportantibus artificio, honesto viro indigno, vel expiscantur, vel ex illorum gestibus conjiciunt, nullus tamen eo inficias easdem, cognito morbo ægriq; constitutione, multum lucis Medico apportare posse. Varietatis urinæ hypochondriacorum meminimus Thes. 2. In quodam, quæ quando stetit per noctem, in lixiviam salem congelascere coeperit, ut cultro scindi non potuerit, quæq; asellos siccos in aqua maceratos redoleverit, observatum leges *Eph. German. Dec. 1. ann. 1. obs. 63.* & ad unum omnes, qui de malo hypochondriaco commentati sunt, hujus ferè meminere varietatis. Si renum substantiam consideremus experientia fultus. *L. Bellinus de structura Renum p. 70. Illam, quam*

usq; dum parenchyma nuncuparunt, nihil aliud esse, quam canaliculorum & capillarum meatuum, per quos urina in pelvim effluat, aggeriem docet, per quos si transcoletur urina tenuis & limpida, tunc indicio est, uti reliquas partes, ita etiam illos esse crassis humoribus oppesfulatos, ut solæ aqueæ & flexiles transcolari potuerint, adeoq; se pessimè habere hominem, ut vi passionum, vel alias ob causas in mæandrorum angustias adactæ particulæ obstructiones pepererint, & multorum superius memoratorum symptomatum existiterint causa. Qui canaliculi, si fuerint patuli, non impediunt, quo minus serum illos, qui in sanguine abundant humores, in copia secum educat, est verò in hypochondriacis tot humorum colluvies & tanta affectuum vis, ut modo hi, modo illi, promptius cum sero à sanguine secedant, quæ pro varia proportione ad invicem, tanta in urinis ludunt varietate, de qua *F. de le Boe Sylvius prax. med. append. tract. 7. §. 31. Urina observatur planè varia, nunc pauca nunc multa, nunc tenuis nunc crassa, nunc albicans vel aquea, nunc rubicunda nunc nigricans: In qua plerumq; subsident arenule rubicundæ tenuiores crassioresve, laterum contusorum farina non absimiles, & nitentes. Nunc in fundo & parietibus subsidentes, nunc in superficie innatantes, nunc per contenta omnia disperse.* Nec urinæ colores magis mirabimur, cum chymia doceat diversis liquoribus confusis varios produci colores & *Mercurialis lib. de urinis cap. 6. clysteres ex sola sapa factos urinas atras reddidisse observaverit, at quam facile est id in tanta fieri particularum heterogenèitate. Quanta affectuum in hoc passu vis sit, quivis facile animadvertit, qui ad illa quæ Th. 17. diximus, paulum attendit; Cum tamen pauca Th. 20. de iræ in hoc affectu efficacia dixerim, ejus specimen quid in mutanda urina valeat, hic subnectam, habet id. Thom. Sydenham.*

denham, dissert. epist. ad Guilielm. Cole p. m. 462. Tertius jam agitur annus, à quo Nobilis quidam me sibi Medicum volebat, qui colicam Hypochondriacam pati mihi videbatur, ad passionem iliacam ferè accedentem doloreq; & vomitu enormiori; qdò morbo diu multumq; fuerat vexatus, & tantum non fractus. Per omnem morbi decursum sedulus animadverti, quod ubi pessimè se habuerit, urina limpida & exors coloris semper fuerit, quando verò paulo melius, ad citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conspexi quam tribus vicibus excreverat, in matulis totidem reservatam, citrino colore præditam: letus ipse hilarisq; cibum ex sumpcionis aliquam jam adsumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu, in quo temporis articulo superveniens quidam eousq; bilem commovebat, ut extemplò agrotans matulam deposceret, quam urinà limpidissimà crystallum colore amulante, ferè implevit.

XXIV.

Solet hic morbus in initio facilius longè curari, & inveteratus non nisi ægerrimè, cum enim habitualis factus est ægrè admodum, aut vix omninò curatur, & licet lethalis esse non soleat, diuturnitate tamen molestus est, unde etiam flagelli & opprobrii medicorum nomen accepit, tumorq; lienis curationem fore difficillimam indicat. Quæ omnia cùm in nostro obtineant ægro, accedente diæta, non adeò regulari, accedentibus spasmis ferè universalibus, qui non nisi morbo hoc in pessimum statum evecto contingere solent, teste *Th. Willis. de morb. convuls. cap. 10. p. 102.* ægrè admodum aut vix omninò curabitur. Huic prognosi reliqua in historia commemorata symptomata adstipulantur. Cum tamen juvenis sit, & omnem promittat diligentiam, arduum hoc opus omninò aggrediendum censeo, illudq; *Dn. Præsidem* sat feliciter aggressum mihi constat.

Utcunque sic explicato morbo, cujus causa omnia hæctenus dicta sunt cura aggredienda est, cum igitur sanguis crassus, terrestris, capiti ferè mortuo analogus, hæctenus culpatus fuerit, ille omnibus modis corrigendus erit incidentibus, attenuantibus, aliisque appropriatis medicamentis. Quæ cum minorem sanguinis quantitatem multo facilius regere possint, & ejus imminuta quantitate, ille sæpius redeat ad cor, curam à sanguinis emissionem exordiendam censeo, eamq; in progressu aliquoties omninò reiterarem. *Quod et si plerosq; non docuisse, aliquos etiam improbasse sciam, longâ tamen observatione innumeros hæc ratione sanatos fuisse à chirurgis quibusdam, vel aliis, qui ex professo hisce morbis sanandis operam dabant, cognovi: qui vigesies, sexagesies quoq; venas tundendo insanos penitus, vel melancholicos ita restituerunt, ut postea incolumes adhuc longam vitam vixerint, inquit Fel. Platerus Tom. 1. cap. 3. p. m. 122.* Et optimè circa venæ secandæ modum annotat *H. Mercurialis lib. 1. c. 10. p. 52.* à chirurgo foramen venæ debere fieri amplum, quod crassus & melancholicus sanguis vix aliàs exire possit, & ex monitu Avicennæ, in eundem finem brachium nonnunquam in aqua calida detineri debere. *D. Sennertus Tom. II. lib. 3. part. 5. Sect. 1. c. 6.* probavit quidem venæ sectionem si plethora simul urgeat, & magna pars materiæ vitiosæ venæ cavæ jam sit communicata, & circa caput phlogosis aliqua adsit, sed cum putet humores morbi causam in venæ portæ ramis consistere, nec ullus venæ portæ ramus ad extrema corporis pertingat excepto hæmorrhoidali, hinc nullam venæ cavæ ramos incidendi, necessitatem judicat: verùm si insignis ille, & supra titulos omnium retro medicorum vir, sanguinis scivisset circulum aliter longè fuisset ratiocinaturus. Circa

venæ

venæ electionem valde sollicitus non essem, cæteris tamen paribus, illam pedis potius eligerem, cum rationi conformis sit, sanguinem in inferioribus truncis reperiendum reliquo esse crasfiorem, quod animadvertit *H. Capiuaccius lib. 1. p. 112* dum scribit. *In melancholia hypochondriaca nunquam secunda est vena brachii, licet Practici hoc non observent, fundamentum est* (cujus pretio jam nihil detraham) *nam sanguis subsistit infra jecur, & præterea sanguis ille sursum mittit vapores, ut oporteat deorsum retrahere, non ad brachia.* Arteriotomiam non suaderem, licet illam intra unius anni spatium plus decies felici successu in melancholia hypochondriaca &c. *J. Doleus Ephem. Germ. Dec. 1. ann. 6. & 7. obs. 60.* celebraverit, quod prærogativa, quam habet præ venæ sectione, periculo inde metuendo mihi æquipondere non videatur, si tamen hæmorrhoidum fluxum excitare possem, multum mihi ab illo promitterem emolumenti. Et licet hirudines & cucurbitulæ scarificatæ sanguinem imminuant, ab illis tamen abstinerem, quod è venis capillaribus subtilissimum eliciant sanguinem.

XXVI.

Sanguine per venæ sectionem imminuto, oportet ut crassus incidatur, austerus corrigatur, obstructions referentur, viscera à terrestri fæculentiâ mudentur, beneq; notat *Capiuaccius* totam curationis difficultatem positam esse in materia obstruente, quam interdum tam crassam & viscidam esse dicit, ut expugnari nequeat. Huic scopo ut satisfiat præscriberem medicamentum, quod in copia possit adsumi, ut sanguinem diluat, multis medicamentosis particulis imprægnat, quæ illum omni tempore corrigant, & cum eo ad omnia corporis viscera delata obstructions illorum deobstruant. Tale erit Apozema particulis ligneis, rigidis, & solidis imprægnatum, ligni & corticis

corticis guajaci, quæ pituitam potentissimè incidunt, ad-
deremque temperatiora, radicem chinæ, sarsaparillæ, li-
gnum sassafras, tamarisci, cort. radic. capparum, poly-
podium quercinum, illis addendo radicem bryoniæ, quæ
humoribus fermentationem inducat, & simul alvo adstri-
ctæ opituletur, nec dissvaderem doronici pedemontani,
si haberi possit, usum, in quo ad sensum ostendi metal-
lum potest, teste J. N. Pechlino de purgantibus pag. m. 297.
utq; illæ particulæ eò citius commoveantur, herbarum,
tanquam ad motum promptiores, adderem particulas, scil.
fumariæ, chamædrios, carduibenedicti &c. pro feliciori
extractione pulverem tartari albi addendo, his vel si-
milibus in aquæ chalybeatæ q. s. per noctem infusis cali-
dè, & in diplomate decoctis, colaturæ appropriatus syru-
pus v. g. cardui benedicti, fumariæ &c. addatur, non omis-
sis salibus alcalicis & essentialibus, de quibus in sequenti-
bus. Denique in hunc finem ægro huic commendarem
pulverem patrum, sive corticem peruvianum, propter vim
aperiendi, discutiendi, attenuandi, resolvendi, cujus vires, in
hoc passu laudat Th. Sydenham in Dissert. epist. ad Guil. Cole
p. 474. *Adhæc Peruvianus cortex eximias mirandasq; vires
in sanguine & spiritibus confortandis, invigorandisq; habere
nonnunquam deprehenditur, cujus drachmam dimidiam ma-
nè & serò ad septimanas aliquot deglutitam sanæ firmamq;
corporis crasin (tam viris hypochondriacis, quam hysteriis fœ-
minis diu multumq; egrotantibus, dejectaq; jam quasi corporis
œconomia) restituisse ipse observavi. In nullo autem hysterico-
rum affectuum genere felicius succedit, quam in illo quo spas-
mis afficiuntur fœmina, nixus edentes fortissimos, & plusquam
muliebres, pectora simul ferientes. Talis vel similis apo-
zematis haustus egregius quovis mane in lecto adsuma-
tur, & corpus tandiu benè tegatur donec calor in artubus*

perceptus, medicamentum per corpus distribui indicet, aut corpus udum fieri incipiat, horis pomeridianis repetatur, & motu corporis ejus in membra distributio adjuvetur.

XXVII.

Si ex continuato per aliquot dierum decursum apozematis usu sanguis satis videatur incisus & attenuatus, purgatio propinetur, ut ejus ope corpus à saburra superfluum humorum liberetur, fumendo extractum catholicum, ad crasas purgationes frequentissimi usus, mercurium dulcem, & qui metallicis perfusus partibus, lapidem lazuli, ejusq; extractum, electuarium diacatholicum confectionem hamech, pulverem sennæ laxativum, usitatissimum & unicum viscidæ pituitæ purgans colocynthidem, ut ait *J.N. Pechlinus de purg. p. m. 244.* & gummoso illam delinitam involucro trochiscos alhandali, illius etiam extractum, quod quantæ hoc in casu sit efficaciam testatur *C.F. Garmannus Eph. Germ. nat. curios. Dec. 1. ann. 3. obs. 202.* ubi ab ejus usu in magna copia excrementa mucosa & pituitosa, quæque adeo lenta & viscida fuerunt, ut in altum longè extendi potuerint, dejecta refert. Valde tamen hic cautus sit medicus oportet, cum hypochondriaci ad alterutrum extremum læpissimè inclinent *G. W. Wedelius S. 1. de compos. medicam c. 5. p. 13. 14.* Plerumq; enim non nisi aucta in triplum dosi legitimè purgantur, acidus quippe humor vim purgantem hebetare solet, quemadmodum helleborus, diu acidis immaceratus, segnius purgat *Th. Barthol. act. med. Hafn. vol. 4. obs. 45.* Neque purgationes frequentes exhiberem, cum neque causam mali tollere, neque obstructions deobstruere possint, quin potius jacturam faciunt spirituum, obstructions reddunt, pertinaciores & inanes in corpore excitant tumultus, a-

deò

deò ut à purgationibus nihil planè emolumenti capere, ægri, ut in pejus ruere sibi videantur *Th. Sydenham. in Diss. epist. ad Guil. Cole p. m. 467.* quare multas purgationes damnat *J. H. Cardilucius in notis ad praxin chymiatr. Hartmanni cap. 136.* minimè enim morbum tollunt, sed potius augent *Th. Willis pathol part. 2. cap. 9. Sydenham. l. c. p. m. 469.* Tantum tamen abest ut illas damnem, quin potius illas cum levamine ac hibitas novi, dummodo cum iudicio exhibeantur, si videlicet sanguine ab apozemate satis præparato succedat purgatio, illa peracta redeatur ad apoze-
ma, quod ex longiori intervallo denuò excipiat purgans, illud denuò sequatur apoze-
ma, servata eadem methodo, donec sanguine depurato, obstructionibusque deobstru-
ctis, ad sudorifera aliaque accedere liceat medicamen-
ta.

XXVIII.

Solent practici, quod advertant ventriculi indisposi-
tionem & vomitum, aliquando insipidi ac mucilaginosi li-
quoris, interdum acerbi vel amaricantis, aliquando pin-
guedinis super pavimento instar sebi concretescentis cum
levamento haud exiguo. *Ephem. Germ. Dec. 1. ann 3. obs. 253.*
passim vomitoria commendare & ait *J. Hartmannus in pra-
xi chymiatrica cap. de melanch. hypochondr. p. 228.* Melancho-
liam incipientem vel simplicem plerumque curare vomitum,
nominatim ex aqua benedicta Rulandi procuratum. Eundem in finem semel intra mensem assumpto liquore
aut sale vitrioli, atque cerevisia lacteata, aut aqua tepida co-
piosè epota, vomitum procurari vult *Th. Willis in path. ce-
rebri cap. 11.* Et antiquam secundum Aviennam multoties
indigere vomita cum veratro albo *H. Capiuaccius lib. 1. p. 12.*
Vomitum à cibis præsentissimum remedium esse affir-
mat *P. Forest. obs. lib. 10. obs. 18.* Sed non video quid emolu-

menti ægro meo ab iis promittere possum, fateor quidem illam vehementem concussionem humores quosdam partibus impactos excutere posse, interim tamen multo plures arctius in partes adiget, nec causam mali tollet: si tamen temporis decursu indicia saburræ in ventriculo stabulantibus suboriantur, ægerq; facile vomat, à vomitorio non abhorrerem, cum postea facilius medicamenta in reliquas partes penetrare possint.

XXIX.

Dum viscido, crasso & terrestri humori corrigendo intenti sumus, strenuè etiam austerus & acidus, quem antea maximè culpavimus, domandus est. Facient illud sic dicta alkalia, oculi cancri, corallia, margarithæ, ebur, mandibulæ lucii piscis, testæ cochlearum, ovorum, ostrearum, gammarorum, dentes apri, hippopotami, cortices guajaci, peruvianus, winteranus, terræ omnes sigillatæ, lac lunæ, unicornu fossile, salia è cineribus plantarum extracta, omnia sale lixivioso prædita, species diarrhodon abbatis, fructus cynosbati, species diamagariti frigidi, aromati rosati. Sal armoniacum & ejus spiritus, sal, spiritus & oleum C. C. flores lapidis hæmatitis & illorum tinctura, elixir proprietatis Paracelsi sine acido, sal volatile oleosum Sylvii, spiritus fuliginis, tinctura antimonii, & corallorum spiritu vini parata, oleum tartari per deliquium, tincturæ croci, cinnamomi, castorei, corticum citri, & spiritus vini particulis herbarum aromaticarum, v. g. melissæ, menthæ, rorismarini, fœniculi, petroselinii, pulegii, imprægnatus. Huic fundamento innixus duos pulveres digestivi loco *Horstius operum tom. 2. p. 193.* non abs ratione commendat, & aquam suam ex herbis aromaticis compositam *Phil. Grulingius Med. Pract. lib. 3. parte 5.* mirum in modum extollit. Nec possum non

non approbare formulas, quas magno iudicio *Th. Willis* de morbis convulsivis cap. 11. concinnavit. Testantur etiam aliqui decocto absinthii, per quadraginta dies usurpato, melancholiam hypochondriacam fuisse curatam. *Thom. Burnet* in *Thesaur. medic. pract. lib. 11. p. 613.* His igitur similibusve apozemata, in quibus maximam curationis spem repono, pro re nata acui, aut aliæ ex iis concinnatæ formulæ cum singulis apozematis dosibus sumi, vel solæ aliis horis usurpari possunt.

XXX.

Ad hanc classem referuntur chalybeata, quorum incredibilem efficaciam, ita ut prius purgato corpore, sola sufficere possint, esse aserit *L. Mercatus tom. 3. de intern. morb. cur. lib. 1. c. 17.* & bolum, quem describit, chalybeatum felicissimo successu usum affirmat. *J. Zecchius consult. 81.* illave contra alios morbos, & lienis vitia jam commendavit *C. Plin. Sec. natur. hist. tom. 3. lib. 34. cap. 15.* Et sane commodissimum in hoc genere morbi est medicamentum, limatura enim cruda intus sumpta statim atq; occurrit austero-acido humori, illum aggreditur, quam luctum ructus sulphurei & nidorosi, quales fieri solent à comestis ovis ad duritiem coctis, oppidò produnt, solutusq; chalybs excrementa stercorea, perinde atq; aurum fulminans, nigredine tingit, & particule volatiliores vinculis exsolatæ, cum perveniunt ad sanguinem, pugnando cum particulis, à quibus nondum fuere superatæ, novam in sanguine producant luctam, quæ facit ut pulsus derepentè major fiat & celerior, exteriora corporis incallescant, facies fiat vivida & sanguine purpurata. *Th. Sydenham. diss. epist. ad Guil. Cole p. m. 468.* Eædem particule, in sanguinis motum consentientes unà cum illo ad partes delatæ, in obstructiones efficaciter impingunt, & pau-

latim deobstruunt : adeò ut si ullum hoc certè sit medicamentum, à quo in hoc affectu medicus sibi multum promittere possit. Varias non addo formulas, cum illæ passim apud auctores extent, hoc saltem notari velim, ne purgantia addantur, cum illius vim à catharticis infringi observatum sit. Nec est, quod quis metuat chalybis crudi usum cum prorsus sit innoxius, & multiplex observatorum & experientia doceat illum brevissimo tempore curam absolvere, & testari possum Dn. Præsidem, cui in crebro usu, illò quotidie felicissimè uti : Sperat *Th. Sydenham* mineram martis, prout in terræ visceribus reperitur, efficacius in morbis subjugandis operari debere, quam ferrum ignem jam passum & fusione depuratum. Sed dubitem num illa tantæ sit efficaciam futura, cum illa minera multis terrestribus particulis aliisque scoriis adhuc imprægnata sit, donec me experientia aliter edoceat. Quantum ad varias alias chalybis præparaciones acidis factas illas huic ægro non commendarem, quia tunc tam efficaciter in humores acido - austeros non ageret.

XXXI.

Corpore satis diu ita præparato, tandem devenirem ad diaphoretica, quæ solidarum partium obstructions efficacissimè referare possint, constarent illa non ex theriaca, mithridatio &c. utpote quorum particule sunt nimis molles, sed ex salibus & mineralibus; antimonio diaphoretico, bezoardico minerali, solari, martiali, simplici &c. salibus tamarisci, fraxini, absinthii &c. à quibus sudoribus multum levabitur æger, quem, si in initio fuissent exhibita, omninò offendissent, cum tunc humores magis in partes adegissent, & partes pertinacius obstruissent. Nec incongruum foret, si tunc ad diuretica deveniretur, quod sæpe nigra planè evacuari cum ægri

commodo observaverit *D. Senn. operum T. 2. lib. 3. p. 5. S. 1. c. 6.*
 Et optimo jure Hollerius & Septalius diuretica prohibent,
 quod intempestivè exhibeantur, tunc enim nihil aliud a-
 gunt, quam quod humores agitando plures in partes de-
 ponant. Nec rationes quæ veteribus, illorum dissvaserunt
 usum, quasq; recensitas videre licet apud *H. Mercurialem.*
lib. 1. c. 10. in hac anatomix luce nos quicquam stringunt.

XXXII.

Balnea & thermas ab aliis commendari, ab aliis verò
 rejici hic audias. Balneum dulcis aquæ ultimum hujus
 morbi auxilium esse vult *Cass. Cald. de Hered. illustr. & obs.*
med. 34. Galenus vero laborantibus hypochondriis nullo
 modo balnea convenire docet, & omnes aquas thermales
 rejicit. *H. Fabricius ab Aquapendente med. pract. lib. 1. c. 49* Sed
 balnea & thermas improbare nequeo; illa quidem, quod
 à blando calore referatis corporis poris se particulæ a-
 quæ visceribus insinuent, humores diluant & fluxiles red-
 dant, illosque vel secum è corpore educant, vel ad mini-
 mum è suis carceribus exturbent; has verò, quod ratione
 mineralium, à quibus suas vires habent, potenter corpus
 à vitiosis humoribus expurgent. Sed apprimè notandum,
 id sine delectu fieri non debere, nisi enim corpus benè sit
 præparatum, humores aliqua ratione jam incisi, ita ut flu-
 xiliores redditi facilè elui è poris possint, illos agitabunt, &
 multas dabunt in corpore turbas.

XXXIII.

Hactenus in eo fui ut commodis remediis ægri suc-
 currerem miseris, cum verò ille morbus chronicus sit, &
 Medici etiam fatiget patientiam diligens diætæ ineunda
 ratio, cum *L. Riverio lib. 12. c. 5.* & experientia teste ægri no-
 va quotidie postulent remedia, iisque statim fatientur, &
 medicos sæpe mutant. Aer, quem spirat, sit temperatus.

Cibi

Cibi sint boni succi, facilis digestionis, non lenti & crassi, nec austeri. Potus sit cerevisia clara & benè defæcata, adsumantur quandoque cochlearia aliquot vini hispanici, gentianâ, angelicâ, corticum aurantium flavedine, aliisque corroborantibus infusis medicata, & iis horis quibus ventriculus vacuus est Coffee & Thee copiosus sit potus, serum lactis in magna bibatur quantitate, cum stipticitatis alvi etiam sit remedium. *Henr. à Moinichen obs. 5. ad Th. Bartholinum missa.* Hauriantur thermæ, aquæ minerales aliqua ferri minera saturæ. Et sine dubio valde profutura esset aqua medicata, quæ Marienwaldæ jam scaturit, etsi enim in illius viam & efficaciam nondum inquirere mihi datum sit, aliquo tamen minerali prægnantem esse debere ostendunt in illa reperiendi lapides quos tingit, & è quibus arte chymica veram antimonii mineram elicitam hic vidi, ostendunt effectus, dum potentissimè per urinas ducit &c. Corpus indies moveatur & equo vehatur, tot enim succussionum millia eodem die ingeminata fæculentias sanguinis in partibus hærentes educunt, & hypochondriorum obstructionibus succurrent, quale exemplum ap. *Th. Sydenham* videre est. Somni vigiliarumque modus sit. Alvum servet apertam. Tristia fugiat animi pathemata.

XXXIV. Quæ hætenus proposui ægro huic profutura reor, si se geret obedientem, nec tamen putes velim B. L. hanc curam omnibus melancholia hypochondriaca laborantibus convenire, sed illam huic peculiariter præscripsi, mutaturus si alia in aliis emergant phænomena. Tandem Summo Numini, quod hætenus vires mihi cōcesserit, supplices devota mente ago gratias. DEUMque veneror, ut studiis meis ulterius benedicere & mihi fausta quævis largiri clementer velit.

TANTUM.

Parcarumque leves protrahet alma colos.

Boni ominis causâ Eruditissimo præsentis dispu-
tationis Auctori Cognato ac domestico ca-
rissimo LMQ.

f.
IUSTVS CELLARIUS S. Theol. Ddus
Phil. Nat. P. P.

Ingenii dotes videre ut numina Pindi
Exarsere tui, miro simul omnia amore
Sanctior ordo, Themis, Phæbæa corona calebant
Teque exoptabant sua splendida dona ferentes.
Tandem Blanditiis Hygieines victus, amice
Tu divas divi properasti ad Apollinis aras
Hic lætus pandens artis mysteria, pectus
Imbuit omne tibi: licet, en, jam cernere fructus.
Hoc precor, ut sicut certatim numina Pindi
In cultum pectus poscebant, artibus aptis
Excultum mirè non unus Te expetat orbis!

*Ita animitus vocebat contubernali quondam
suo charissimo*

MARTINUS LADET. Med. Lic.

Mars armata mali telis, in stabat & orbi
Fata minabatur, concreto in membraque fuso
Tartareo succo, verum admirabile visu,
MEIBOMII armatum Te viribus illa videbat,
Hem quis hic est dixit, mox pernix territa fugit,
Te clare **OTTO** timens, numen Te credidit esse
Hostem perpetuum ausorum, letabar, amice:

semper sic sugiat iugis armata Venus
Te mors, & nomen fatis æquabitur orbis.

hæc in honorem Dn. Responder
deproperabat
JOH. HUMMEL Sch. Helmst

ERgo peregrinis juvat immutare Camœnis
Musas Teutonici, Suavis Amice, foli
Sat Salæ est, Elmoque datum: patuere labores.
(Prodit ubique suum lucida gemma jubar.)
Scilicet egregie sic demum exculte Camœnis
Gratior externis hospes, Amice, venis.

*Cl. Dnn. OTHONI, tum ob con-victus olim suar
tatem, tum ob sincerio rem amicitiam admod
sibi dilecto de iterato Industriæ eruditi
nisque Specimine gratula-
batur*

JOAN. WERLHOF. Lub

